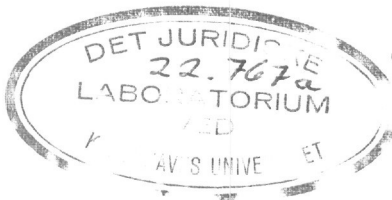

Forslag til

EN 2-ÅRIG FORSØGSORDNING FOR PASTORALSEMINARIET

*Betænkning afgivet af det af kirkeministeriet
den 7. maj 1980 nedsatte udvalg*

BETÆNKNING NR. 1007

KØBENHAVN 1984

trykt på genbrugspapir

ISBN 87-503-5009-9
Stougaard Jensen/København
Ki 00-4-bet.

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING	s. 5
Kap. 1. Sammendrag	s. 8
Kap. 2. Forslag til forsøgsordning for Pastoralseminariet	s.11
2.1.	s.11
2.1.1. Den teoretiske del af forsøgsuddannelsen	s.11
2.1.2. Den praktiske del af forsøgsuddannelsen	s.12
2.2.1. Praktik som midlertidig hjælpepræst	s.12
2.2.2. Praktik ved turnustjeneste	s.13
2.2.3. Fællesbestemmelser	s.14
2.2.4. Forslag til studieorlov for Pastoralseminariets lærere	s.15
Kap. 3. Forslag til forsøgsordningens gennemførelse ...	s.17
3.1. Forsøgsordningens praktiske gennemførelse	s.17
3.2. Stillingsbeskrivelse for forsøgspraktikleder ..	s.18
3.3. Supplerende forsøg: Stiftskurser	s.19
Kap. 4. Beskrivelse af fagenes formål og indhold	s.20
4.1. Homiletik	s.20
4.2. Liturgik, hymnologi, kirkemusik	s.20
4.2.1. Liturgik	s.20
4.2.2. Hymnologi	s.21
4.2.3. Kirkemusik	s.21
4.3. Kirkeret, ministerialbogsførelse	s.21
4.3.1. Kirkeret	s.21
4.3.2. Ministerialbogsførelse	s.21
4.4. Kateketik med pædagogik og psykologi	s.22
4.4.1. Kateketik	s.22
4.4.2. Pædagogik og psykologi	s.22
4.5. Pastorallære og sjælesorg med psykiatri	s.22
4.5.1. Pastorallære	s.22

4.5.2.	Sjælesorg	s. 23
4.5.3.	Psykiatri	s. 23
4.5.4.	Diakoni og sociallære	C... s. 23
4.6.	Øvrige fag	s. 23
4.6.1.	Kirkelig tale og læsning	s. 23
4.6.2.	Messesang (tilbudsfag)	O... s. 23
4.6.3.	Individuel taleundervisning (tilbudsfag)	s. 24
4.6.4.	Individuel sangundervisning (tilbudsfag)	s. 24
Kap. 5.	Udvalgets vurderinger og kommentarer	s. 25
	Bilag	s. 29

INDLEDNING.

Den 7. maj 1980 tilskrev kirkeministeriet biskop Herluf Eriksen, Århus, således:

"Lov nr. 97 af 17. marts 1971 om afhjælpning af præstemangelen og den i henhold til lovens § 1, stk. 2, etablerede særlige præsteuddannelse ophører med udgangen af marts måned 1981.

Den ved universiteterne etablerede teologiske uddannelse er en videnskabelig uddannelse, medens den egentlige præsteuddannelse, der som forudsætning normalt har den teologiske videnskabelige kandidateksamen, sker på pastoralseminariet og den hertil knyttede praktiktjeneste.

Selv om den kraftige afgang fra præstestillinger, der har fundet sted i de senere år, vil aftage noget i de kommende år, og selv om der skønnes på nuværende tidspunkt at være nogenlunde balance mellem behovet for nye præster og antallet af teologer fra fakulteterne og fra særuddannelsen, kan det ikke ganske udelukkes, at der påny vil være et vist behov for en alternativ præsteuddannelse blandt andet for derved at opfylde rekruteringsbehovet.

Hertil kommer den stadig mere udtalte kritik af afgrænsningen af den personkreds, som i medfør af lov nr. 218 af 16. juni 1962 om adgang til præsteembeder i folkekirken, kan opnå tilladelse til at søge præstestilling i folkekirken - særlig § 2 ("akademikerparagraffen") - og den udtalte kritik af karakteren og sværhedsgraden af den i nævnte § 2 omtalte prøve, som skal bestås for at opnå tilladelsen.

Ministeren finder det derfor nødvendigt, at der nu nedsættes et udvalg med den særlige opgave dels at fremkomme med forslag til revision af lov om adgang til præsteembeder i folkekirken, dels fremkomme med for-

skellige løsningsmodeller til en ændret og/eller alternativ præste-uddannelse, som kan indgå i ministeriets videre arbejde i relation til andre styrelser.

Ministeriet anser det for ønskeligt, at udvalgets arbejde afsluttes så vidt muligt inden udgangen af dette år.

Med henvisning hertil skal man anmode Dem om at ville indtræde i udvalget som dettes formand.

Til medlemmer af udvalget iøvrigt er udpeget professor dr. theol. Børge Diderichsen, sognepræst Karen Horsens, grovsmed Erik Davidsen, forretningsfører Anker Honoré og departementschef Maria Topp. Fuldmægtig Hanne Lett, kirkeministeriet, er udpeget som sekretær for udvalget".

Efter at udvalget i maj måned 1982 havde afgivet betænkning om revision af lov nr. 218 af 16. juni 1962 om adgang til præsteembeder i folkekirken m.v., påbegyndte udvalget i efteråret 1982 arbejdet med 2. del af kommissoriet.

Udvalgets sammensætning er ændret således, at departementschef Maria Topp er afløst af ekspeditionssekretær Erik Andersen, kirkeministeriet, og at sognepræst Ole Brandt-Pedersen fra september 1982 er indtrådt i udvalget som præsteforeningens repræsentant.

Udvalget har afholdt 12 møder, herunder - efter indbydelse - med:

Pastoralseminariets direktion v/biskop Ole Bertelsen, lektor Birthe Holst, professor dr. theol. Theodor Jørgensen, stud. theol. Iaa Kongsbak, stud. theol. Henning Kabe-Nielsen, rektor Gerhard Pedersen og docent Ulrich Teuber.

Studieudvalgene ved Pastoralseminariets afdelinger i henholdsvis Århus og København v/stud. theol. Bent Andreassen, stud. theol. Christian Juni Busch, stud. theol. Peter Fischer Møller, stiftsfuldmægtig Per Knudsen, stud. theol. Ida Kongsbak, stud.theol. Henning Nabe-Nielsen, rektor Gerhard Pedersen, docent Ulrich Teuber, stud. theol. Ulla Wingaard og sognepræst Preben Aalholt.

Pastoralseminariets rektor Gerhard Pedersen og afdelingsleder Jens Brøndum.

Det praktisk/teologiske udvalg v/biskop Henrik Christiansen, rektor dr. theol. Bent Moack, lektor dr. theol. Søren Nordentoft, rektor Gerhard Pedersen, professor dr. phil. Christian Thodberg og universitetslektor Mogens Lindhardt.

Kap. 3. "Forslag til forsøgsordningens gennemførelse", er baseret på et oplæg fra rektor Gerhard Pedersen.

Rektor Gerhard Pedersen og afdelingsleder Jens Brøndum, Pastoralseminariet, har på grundlag af læseplaner fra samtlige lærere ved Pastoralseminariets 2 afdelinger udarbejdet oplæg til kap. 4 "Beskrivelse af fagenes formål og indhold", som udvalget herefter¹ har viderebearbejdet.

Udvalget har ikke ment, at det var nødvendigt med en redegørelse for Pastoralseminariets historie, da der i denne forbindelse kan henvises til kapitlet om den praktiske præsteuddannelses historie i betænkning nr. 498 af 1968 vedrørende den praktisk-teologiske uddannelse af præster i folkekirken.

Udvalget fremlægger med denne 2. betænkning synspunkter og forslag til en forsøgsordning vedrørende den praktiske præsteuddannelse for perioden 1. august 1985 til 31. juli 1987. Når¹ udvalget ved forsøgsperiodens afslutning har modtaget rapport er det dets hensigt at fremlægge et endeligt betænkningforslag vedrørende den fremtidige praktisk-teologiske uddannelse.

København, den 16. april 1984

Erk. Andersen
Og Brøndum-Pedersen
Cath. Standsen
Mogens Lindhardt

Henrik Christiansen
(formand)
Søren Nordentoft
Gerhard Pedersen

Henrik Christiansen
(sekretær)

Kap. 1. Sammendrag

I henhold til kirkeministeriets skrivelse af 7. maj 1980 blev udvalget nedsat med følgende kommissorium:

at fremkomme med forslag til revision af lov om adgang til præsteembeder i folkekirken.

at fremkomme med forskellige løsningsmodeller for en ændret og/eller alternativ præsteuddannelse.

Udvalget afgav i maj måned 1982 betænkning om revision af lov nr. 218 af 16. juni 1962 om adgang til præsteembeder i folkekirken.

Udvalget fremlægger med denne anden betænkning:

"FORSLAG TIL EN 2-ÅRIG FORSØGSORDNING FOR PASTORALSEMINARIET".

Forslaget indeholder en 4 måneders uddannelse på Pastoralseminariet, med sideløbende praktik hos en fastansat præst.

Uddannelsen omfatter undervisning i følgende faggrupper:

1. Homiletik
2. Liturgik, hymnologi, kirkemusik
3. Kirkeret, ministerialbogsførelse
4. Kateketik med pædagogik og psykologi
5. Pastorallære og sjælesorg med psykiatri, diakoni og sociallære.

samt en række andre fag.

Faget kateketik er udvidet med almen pædagogik samt psykologi, og psykiatri indgår i et nærmere samarbejde med faget sjælesorg.

Udvalget har overvejet forsøg med en pastoralseminarieordning, hvor kun få fag indgik, men til gengæld med større bredde og dybde, men er enedes om de her fremlagte forslag. De fire måneders undervisning kan følges i alle fag under et eller deles over flere semestre.

Deltagelse i undervisningen er obligatorisk, dog således at de studerende i et af de fire forsøgssemestre i nogle nærmere angivne fag kan udarbejde og aflevere en afløsningsopgave til bedømmelse eller indstille sig til tentamen. Erfa-

ringerne herfra vil kunne give udvalget en mere sikker begrundelse for stillingtagen til obligatorisk eller frivillig deltagelse i undervisningen.

Attestation fra Pastoralseminariet udstedes af rektor efter de 4 måneders teoretiske og praktiske uddannelse. Attesten er en forudsætning for at kunne søge præstestilling.

Udvalget foreslår, at der i forlængelse af de fire måneders forsøgsuddannelse tilbydes de teologiske kandidater, som måtte ønske det, yderligere fem måneders praktik

enten:

a. Ved ansættelse som midlertidig hjælpepræst i et af kandidaten foreslået pastorat med en fastansat præst som vejleder, under forudsætning af, at præst og menighedsråd kan tiltræde en sådan ordning.

eller:

b. Ved turnustjeneste i et af kandidaten foreslået pastorat med en fastansat præst som vejleder, under forudsætning af, at præst og menighedsråd kan tiltræde en sådan ordning.

Gennemførelse af denne forsøgspraktikordning forudsætter oprettelse af en 2-årig midlertidig stilling som forsøgspraktikleder. Forsøgspraktiklederen skal samtidig være knyttet til Pastoralseminariet som timelærer.

Det er udvalgets ønske, at denne praktik principielt skal foregå overalt i landet med henblik på at skaffe så brede forsøgsresultater som muligt. Det påpeges, at der hverken må gives skriftlige eller mundtlige udtalelser fra præst eller menighedsråd vedrørende praktikpræsten eller turnuskandidaten.

De fem måneders praktik er af udvalget tænkt som en lære- og uddannelsestid, hvor de pågældende deltager i arbejdet i videst muligt omfang under præstens ansvar, men således, at praktikanterne ikke bruges til at erstatte fast arbejdskraft.

Efter forsøgsordningens afslutning er det udvalgets hensigt at fremlægge en endelig betænkning vedrørende den fremtidige praktisk- teologiske uddannelse på Pastoralseminariet. Betænkningen udarbejdes på grundlag af rapporter fra de implicerede parter.

Supplerende foreslår udvalget, at der etableres stiftsvisse kurser hver 3. eller hvert 4. år for de præster, der i den forløbne periode er blevet ordineret og ansat i det pågældende stift med henblik på en stadig ajourføring af Pastoralseminariets uddannelse.

Kap. 2. Forslag til forsøgsordning for pastoralseminariet.

2.1. 4 måneders undervisning. Begyndelsestidspunkter: 15. august og 15. januar.

Teologiske studenter efter 4. studieårstrin deltager på lige fod med teologiske kandidater.

Der udformes udførlige studieplaner i de enkelte fag og tilskyndes til tilvejebringelse af egnet lærebogsmateriale i alle fag. Der er metodefrihed i undervisningen.

Attestation fra Pastoralseminariet udstedes af rektor efter de *k* måneders teoretiske og praktiske uddannelse. Attesten er en forudsætning for at kunne søge præstestilling.

2.1.1. Den teoretiske del af forsøgsuddannelsen.

Uddannelsen omfatter følgende fag (faggrupper):

1. Homiletik
2. Liturgik, hymnologi, kirkemusik
3. Kirkeret, ministerialbogsførelse
4. Kateketik med pædagogik og psykologi
5. Pastorallære og sjælesorg med psykiatri, diakoni og sociallære

Desuden gives der undervisning i kirkelig tale og læsning, der tillige indgår som aspekt i fagene under pkt. 1,2,A og 5.

Der tilbydes undervisning i messesang samt individuel tale- og sangundervisning.

Deltagelse i undervisningen er obligatorisk.

Dog kan i et af de *k* forsøgssemestre deltagelse i undervisningen i et eller flere af de nedenfor nævnte fag:

Diakoni og sociallære
 Pædagogik og psykologi inden for faget kateketik
 Psykiatri inden for faget sjælesorg
 Kirkemusik

helt eller delvis afløses af en emneopgave eller en tentamen. Nærmere retningslinier herfor vil fremgå af de vejledende læseplaner.

Eksamenskarakternen for emneopgaven eller tentamen er: bestået eller ikke bestået. Emneopgaven skal have et omfang, der i nogen grad svarer til den fravalgte obligatoriske undervisningsdeltagelse.

2.1.2. Den praktiske del af forsøgsuddannelsen.

Den praktiske del af de 4 måneders uddannelse på Pastoralseminariet foregår sideløbende hos en fastansat præst efter eget valg og med dennes samtykke. Tilrettelæggelse sker i et samarbejde mellem den pågældende præst og den studerende.

Krav til alle studerende:

- a) 3 prædikener samt 1 vielses- og 1 begravelsestale med salmevalg udarbejdes til læreren i homiletik. To af de udarbejdede prædikener holdes ved en offentlig gudstjeneste.
- b) Kort skriftligt referat af 4 gudstjenester og 2 kirkelige handlinger med en teologisk-liturgisk vurdering af disses forløb. Udarbejdes til læreren i liturgik.
- c) Salmevalg til 5 gudstjenester og/eller kirkelige handlinger udarbejdes til læreren i hymnologi.
- d) Deltagelse i konfirmandundervisning i mindst 20 timer med pligt til at forestå undervisningen i enkelte timer. Undervisningsmodel til en time og til et undervisningsforløb samt undervisningsplan afleveres til fagets lærer. Dokumentation for deltagelse i konfirmandundervisning afleveres til rektor.

I den 2-årige forsøgsperiode tilbyder Pastoralseminariet i forlængelse af forsøgsuddannelsen de teologiske kandidater, som måtte ønske det, følgende to muligheder for yderligere praktik:

2.2.1. Praktik som midlertidig hjælpepræst.

A. Stilling som midlertidig hjælpepræst for en periode af 5 måneder, aflønning efter 1. løntrin i AC's overenskomstskala. De 5 måneders praktik medregnes i lønancienniteten.

Forinden ordination foregår bispeeksamen på sædvanlig vis. Kandidaten underskriver præsteløftet. Den midlertidige stilling som hjælpepræst kan kun oprettes, såfremt de(t) pågældende menighedsråd og præst er enige herom, og såfremt vedkommende biskop under hensyntagen til præstens øvrige arbejdsforhold, herunder sognets (pastoratets) størrelse og struktur, kan godkende ordningen. Der udstedes kollats.

Kandidaten fremsender til Pastoralseminariet forslag til, hvilket sogn (pastorat) og hvilken præst han ønsker at være tilknyttet. Forinden vedkommende biskop anbefaler til kirkeministeriets godkendelse, hvor kandidaten placeres, skal såvel præst som menighedsråd indstille, at den pågældende ansættes i den midlertidige hjælpepræstestilling.

Biskoppen udarbejder i samråd med de implicerede et regulativ.

En præst og et sogn (pastorat) kan ad gangen kun have 1 midlertidig hjælpepræst efter denne ordning. Praktikordningen må ikke influere på antallet af hjælpepræster i øvrigt.

Vejlederpræsten, der skal være fastansat, honorarlønnes efter aftale mellem ministeriet og den forhandlingsberettigede organisation.

Tjenestedragten gives den pågældende på de for præster i øvrigt givne vilkår.

Der ydes ikke flytтеgodtgørelse til hjælpepræsten, ligesom der heller ikke kan stilles krav om tjenestebolig.

Menighedsrådene inddrages for så vidt angår de områder, menighedsrådet i øvrigt efter gældende bestemmelser har indflydelse på.

Pastoralseminariet afholder ved hjælpepræstetjenestens afslutning et kortere kursus af ca. 1 uges varighed med opsummering og bearbejdelse af indhøstede erfaringer.

2.2.2. Praktik ved turnustjeneste.

B. En turnustjeneste på 5 måneders varighed med aflønning efter 1. løntrin i AC's overenskomstskala. De 5 måneders turnustjeneste medregnes i lønancienniteten.

Turnustjenesten kan kun etableres, såfremt præst og menighedsråd er enige herom, og såfremt vedkommende biskop under hensyntagen til præstens øvrige arbejdsforhold, herunder sognets (pastoratets) størrelse og struktur, kan godkende ordningen.

Turnustjenesten tilrettelægges af den pågældende præst i samarbejde med kandidaten efter samråd med Pastoralseminariets rektor og under tilsyn af biskoppen.

Kandidaten fremsender til Pastoralseminariet forslag om, hvilket sogn (pastorat) og hvilken præst den pågældende ønsker at være tilknyttet. Forinden vedkommende biskop anbefaler til kirkeministeriets godkendelse, hvor kandidaten kan placeres, skal såvel præst som menighedsråd indstille, at den pågældende kandidat får turnustjeneste i det pågældende sogn hos vedkommende præst.

Der kan udarbejdes regulativ, som godkendes af biskoppen.

En præst og et sogn (pastorat) kan kun have 1 turnuskandidat ad gangen.

Vejlederpræsten, der skal være fastansat, honorarlønnes efter aftale mellem ministeriet og den forhandlingsberettigede organisation.

Der ydes ikke flyttegodtgørelse til turnuskandidaten, ligesom der heller ikke kan stilles krav om tjenestebolig.

Menighedsrådene inddrages, for så vidt angår de områder, menighedsrådet i øvrigt har indflydelse på.

Pastoralseminariet afholder ved turnustjenestens afslutning et kortere kursus af ca. 1 uges varighed med opsummering og bearbejdelse af indhøstede erfaringer.

Ved afslutning af hjælpepræstetjenesten under pkt. 2.2.1. eller turnustjeneste under pkt. 2.2.2. udstedes attestation fra Pastoralseminariet.

2.2.3. Fællesbestemmelser.

Da forsøget varer i alt 2 år, kan de to anførte ordninger

kun iværksættes i foråret og sommeren 1986 samt i foråret 1987.

Den, der deltager i de to anførte forsøgsordninger, forpligter sig til at gennemføre en sådan i fuldt omfang, hvor ikke ganske særlige forhold gør sig gældende.

Forsøgene forudsætter oprettelse af en forsøgslederstilling i forsøgsperioden. Denne skal varetage praktikordningen såvel i Århus som i København, samt tilknyttes Pastoralseminariet som timelærer.

Udgifter til de to anførte forsøgsordninger foreslås afholdt over fællesfonden.

Udgifter til den 2-årige forsøgslederstilling foreslås ligeledes afholdt over fællesfonden.

Efter forsøgsordningens udløb afleverer forsøgslederen i samarbejde med Pastoralseminariet en rapport til kirkeministeriet. På grundlag heraf fremlægger 7. maj-udvalget et endeligt betænkningforslag til kirkeministeren vedrørende den fremtidige praktisk- teologiske uddannelse.

2.2.4. Forslag til studieorlov for Pastoralseminariets lærere.

Ifølge § 1 i anordning af 21. august 1975 om Pastoralseminariet er formålet at give "en praktisk-teologisk uddannelse på videnskabeligt grundlag". Der må derfor gives lærerne mulighed for videregående studier.

Størstedelen af timelærerne er fastansatte i folkekirken. Pastoralseminariets direktion må tilskynde til at fremme studieorlov fra præstestillingerne for præster, der er ansat ved Pastoralseminariet i lighed med de muligheder, der gives gennem længerevarende studieorlov for præster, der arbejder med andre videnskabelige studieprojekter.

For at forbedre lærernes forsknings- og undervisningsvilkår, gives der yderligere mulighed for at blive fritaget for op til 25% af præsteembedets forpligtelser, som så varetages af en kvotelønnet hjælpepræst. Der bør tilstræbes tilsvarende ordninger for lærere, som ikke er præster.

En sådan ordning vil være til stor gavn for Pastoralseminariet, såvel hvad angår forskning som undervisning, idet lærerne herved får større mulighed for at leve op til kravet om at give praktisk-teologisk uddannelse på videnskabeligt grundlag.

Timelærerne bør iøvrigt fremover ansættes på åremål.

Kap. 3. Forslag til forsøgsordningens gennemførelse.

3.1. Forsøgsordningens praktiske gennemførelse

Samtidig med Pastoralseminariets udsendelse af semesterbeskrivelse tilbydes de teologiske kandidater, som har tilmeldt sig Pastoralseminariets kursus i efteråret 1985, at deltage i forsøgspraktikordningen enten som midlertidige hjælpepræster eller ved turnustjeneste.

Forsøgspraktiklederen afholder i juni 1985 et informationsmøde for de kandidater, som ønsker at deltage i forsøgspraktikordningen.

Forsøgslæseplanen tages i anvendelse ved kurset efteråret 1985.

På grundlag af praktikanternes forslag tilrettelægger forsøgspraktiklederen i efteråret 1985 i samarbejde med vejlederpræst, menighedsråd og biskop de enkelte praktikforløb som henholdsvis midlertidig hjælpepræst eller som turnustjeneste.

Forsøgspraktikordningen gennemføres herefter således:

1. Praktikperiode: 1. januar til 31. maj 1986. Kortvarigt kursus for praktikanter på Pastoralseminariet i slutningen af maj uden for forårssemesterets undervisning af øvrige studerende.
2. Praktikperiode: 1. juni til 31. oktober 1986. Kortvarigt kursus for praktikanter på Pastoralseminariet i slutningen af oktober, forsøgsvis koblet sammen med undervisningen af Pastoralseminariets øvrige studerende.
3. Praktikperiode: 1. januar til 31. maj 1987. Kortvarigt kursus for praktikanter på Pastoralseminariet i slutningen af maj.

Det påregnes, at mindst halvdelen af de studerende på Pastoralseminariet vil tilmelde sig forsøgspraktikordningen, hvorfor det foreslås at tilbyde 35 praktikstillinger pr. praktikperiode. Såfremt tilmeldingen til forsøgsordningen bliver større end forventet, kan antallet af praktikstillinger forøges, ligesom det vil være hensigtsmæssigt, at studerende, som tidligere har fulgt Pastoralseminariets undervisning som studenter

og i mellemtiden er blevet kandidater, kan tilmelde sig ordningen i det omfang, der måtte være overskydende praktikstillinger.

3.2. Stillingsbeskrivelse for forsøgspraktikleder

I samarbejde med Pastoralseminariets rektor og afdelingsleder er det forsøgspraktiklederens opgave at påse, at den praktik, som er forudsat i forsøgsordningen, gennemføres efter de af kirkeministeriet givne retningslinier, og i samarbejde med Pastoralseminariets rektor tilrettelægger forsøgspraktiklederen forsøgsuddannelsen under ansvar overfor biskoppen i København eller Århus.

Forsøgspraktiklederen varetager denne opgave ved:

1. At være til rådighed for kandidaterne med vejledning i tilrettelæggelsen af deres ansættelse som hjælpepræster/turnuskandidater, samt at holde kontakt med dem, når de er i praktik, dels pr. tlf. og korrespondance, dels gennem besøg i praktiksognene.
2. At være til rådighed for vejlederpræster og de menighedsråd, scm deltager i forsøgsordningen. Evt. at arrangere orienterende møde for de præster, som har eller skal have praktikanter.
3. At være til rådighed for de biskopper i hvis stifter, der oprettes praktikstillinger.
- k. At tilrettelægge kurser af ca. 1 uges varighed i forbindelse med praktiktjenestens afslutning.
5. At informere teologiske studerende og kandidater om forsøgsordningen.

Forsøgspraktiklederen skal tillige være ansat som timelærer ved Pastoralseminariet for at sikre en rimelig kontakt med de studerende.

Forsøgspraktiklederen tilrettelægger i samarbejde med Pastoralseminariets lærere i kateketik den under pkt. 2.1.2.d) nævnte deltagelse i konfirmationsforberedelse.

Forsøgspraktiklederen udarbejder i samarbejde med Pastoralseminariets rektor og afdelingsleder en rapport ved forsøgsordningens afslutning.

Forsøgspraktiklederen påregnes ansat den 1. maj 1985.

Forsøgspraktiklederen påregnes aflønnet i henhold til lønramme 16/31 med et stillingstillæg på 30.000 kr. årligt.

3.3. Supplerende forsøg: Stiftskurser.

Hvert 3. eller 4. år tilbydes stiftsvise kurser for præster, der i den forløbne tid er ordineret og ansat i stiftet, dog først efter 1 års præstetjeneste. Kurserne etableres af biskopperne i samarbejde med Pastoralseminariet. Kurserne tilsigter at inspirere til en stadig ajourføring af Pastoralseminariets uddannelse.

Kap. 4. Beskrivelse af fagenes formål og indhold.

4.1. Homiletik (56 timer).

Formål: At indføre i de problemer, som forkyndelsen ved gudstjenesten og de kirkelige handlinger stiller præst og menighed over for; at animere til kritisk-teologisk refleksion, og derved give de studerende baggrund for selvstændigt arbejde med forkyndelsen; at påbegynde en læreproces i at udarbejde og fremføre prædikener og lejlighedstaler.

Indhold: Forkyndelsens egenart. Exegese og forkyndelse. Tekstudlægning og aktualisering. Forskellige prædikentyper, deres teologi og form. Form, sprog og stil. Kriterier for prædikenkritik. Tilhørere og formidlingsproblematik. Sakramenternes plads i forkyndelsen. Vielsestalen. Begravelsestalen. Andagter.

3 prædikener, 1 vielse- og 1 begravelsestale afleveres til bedømmelse. 2 af de afleverede prædikener holdes ved en offentlig gudstjeneste.

4.2. Liturgik, hymnologi, kirkemusik.

4.2.1. Liturgik (30 timer).

Formål: At indføre i de opgaver, som påhviler præsten som liturg i forbindelse med gudstjenester og kirkelige handlinger.

Indhold: Gudstjenesten set under et historisk, teologisk-systematisk og praktisk aspekt. På grundlag af folkekirkens autoriserede liturgiske bøger gennemgås højmessens forløb, kirkeåret og de kirkelige handlinger: Dåb, skriftemål, altergang (hjemmealtergang), konfirmation, vielse og begravelse samt særlige gudstjenester og andagter, fx på sygehuse og plejehjem. Børne- og familiegudstjenester. Arbejdet med gudstjenestens fornyelse. Praktiske øvelser i udførelse af de gudstjenstlige handlinger.

Korte, skriftlige referater af 4 gudstjenester og 2 kirkelige handlinger med en teologisk-liturgisk vurdering af disses forløb afleveres til læreren i faget.

4.2.2. Hymnologi (18 timer).

Formål: At indføre i salmebogens indhold og brug i og uden for kirken.

Indhold: Den danske Salmebog, dens forgængere og nyere salmebogsudgivelser. Salmer fra forskellige perioder. Salmegenren. Synspunkter for bedømmelse af salmers kvalitet. Valg af salmer, salmemelodier til gudstjenester og kirkelige handlinger, på baggrund af praktiske øvelser. Salmebrug i sjælesorg og undervisning.

Der afleveres 5 forslag til salmevalg ved gudstjenester og kirkelige handlinger til fagets lærer.

A.2.3. Kirkemusik (14 timer).

Formål: At indføre i kirkemusikkens historie, æstetik og aktuelle problematik.

Indhold: Med udgangspunkt i gudstjenesten behandles salmesangen, orgelmusikken og korets medvirken. Den danske salmesangs historie. Hovedværker fra den enstemmige og flerstemmige kirkemusik. Samarbejdet mellem præst, organist og kor.

4.3. Kirkeret, ministerialbogsførelse.

4.3.1. Kirkeret (20 timer),,

Formål: At indføre i gældende kirkeret.

Indhold: Gældende love og bestemmelser for folkekirken, herunder for præsternes embedsførelse, for folkekirkenes øvrige ansatte samt for menighedsråd.

4.3.2. Ministerialbogsførelse (20 timer).

Formål: At indføre i ministerialbøgernes opbygning og indhold samt i gældende regler for deres førelse, for udfærdigelse af attester, tilbagemeldinger og indberetninger.

Indhold: Ministerialbøgernes historie og betydning for personregistreringen. Gældende love og cirkulærer af betydning for ministerialbogsførelsen. Registrering af fødsler, dåb, navngivning, navneændringer. Registrering af vielser. Begravelsesmyndighedens funktioner. Registrering af dødsfald. Udstedelse

af attester. Udfærdigelse af tilbagemeldinger til andre ministerialbogsførere. Indberetning til andre registre.

4.4. Kateketik med pædagogik og psykologi.

A.4.1. Kateketik (28 timer).

Formål: At indføre i konfirmandforberedelsens og konfirmationens teori og praksis.

Indhold: Konfirmationsforberedelsens og konfirmationens historie og teologi. Konfirmationsforberedelsens indhold. Undervisningsmodeller og -materialer. Undervisningsprincipper og arbejdsformer i konfirmandstuen.

Deltagelse i konfirmandforberedelse med påhør af præstens undervisning. Overtagelse af mindre undervisningsopgaver og af et eller flere timeforløb. Deltagelse i forældremøder, i eventuel konfirmand-weekend og i konfirmationsgudstjenesten, Et læseplansforslag og en undervisningsmodel afleveres til fagets lærer.

A.A.2. Pædagogik og psykologi (20 timer).

Til støtte for faget kateketik og som forberedelse til de pædagogiske opgaver, som er naturlige led i præstegerningen, indføres i forsøgsperioden en undervisning i almen pædagogik og pædagogisk psykologi. Undervisningen varetages af en fagpædagog, og før iværksættelsen udformes en nærmere beskrivelse af fagets formål og indhold.

4.5. Pastorallære og sjælesorg med psykiatri.

4.5.1. Pastorallære (22 timer).

Formål: At indføre i præsteembedets egenart.

Indhold: Embedsteologiske overvejelser. Teori og praksis. Præstegerningens muligheder under folkekirkelige vilkår. Sognet i dets folkeligt kulturelle sammenhæng. Præstens opgaver i forbindelse med kirkelige handlinger. Menighedsarbejde.

4.5.2. Sjælesorg (16 timer).

Formål: At indføre i præstens opgave som sjælesørger, i forbindelse med gudstjenester og andre kirkelige handlinger og

i den personlige omsorg og rådgivning.

Indhold: Sjælesorgens egenart, historisk og teologisk. Sjælesorg i forhold til psykologi, psykoterapi. Samtaleanalyse. Samarbejde med læger, sygeplejersker, socialrådgivere o.a.

4.5.3. Psykiatri (12 timer).

Formål: At orientere om nogle af psykiatriens emneområder og om forholdet mellem psykiaterens og præstens arbejdsområder.

Indhold: Psykiske sygdomme. Almindelige terapeutiske og medicinske behandlingsformer. Biologiske og socialpsykologiske anskuelser. Præstens muligheder for forebyggende og afhjælpende arbejde.

4.5.4. Diakoni og sociallære (12 timer).

Formål: At indføre i kirkens diakoni og i samfundets sociale lovgivning og institutioner.

Indhold: Forskellige diakoniopfattelser (nytestamentlige, historiske og systematiske). Den sociale udvikling i Danmark. Bistandsloven af 1976. Præstens arbejdsopgaver og samfundets socialpolitik. Sociale og diakonale institutioner. Institutionsbesøg.

4.6. Øvrige fag.

4.6.1. Kirkelig tale og læsning (12 timer).

Formål: At opøve en naturlig, tydelig og hensigtsmæssig stemmebrug.

Indhold: Stemmeapparatet og de for den mundtlige fremstilling væsentlige elementer. Træffeøvelser. Praktiske øvelser, i hvilket der arbejdes med artikulation og metrik i forbindelse med udvalgte tekster, fx fra ritualer, prædikener og skønlitteratur. Mimik, gestikulation og andre former for kropssprog. Kontakten med tilhørerne.

Efter en stemmeprøve henvises ineffektive stemmer til individuel tale- og sangundervisning.

4.6.2. Messesang (tilbudsfag) (15 timer).

Formål: At indføre i den liturgiske sang i den danske folkekirke.

Indhold: Fundamentale ord- tone-problemer. Indøvelse af gudstjenestens messemelodier.

Prøve i én eller flere kirker for at give indtryk af de krav, kirkerummet stiller til Stemmefunktion og tekstlig tydelighed.

A.6.3. Individuel taleundervisning (tilbudsfag).

Formål: At afhjælpe stemmemæssige handicaps og bringe stemmeapparatet til at fungere optimalt.

Indhold: Stemme- og taleøvelser efter individuelle behov fx stemmebåndslukke (hæshed), stemmeleje, stemmestyrke, stemmeklang (resonans), taletempo og artikulation. Rådgivning.

4.6.A. Individuel sangundervisning (tilbudsfag).

Formål: At optræne en sund og naturligt fungerende stemme og at bidrage til en rimelig psykisk frigjorthed over for at tale eller synge offentligt.

Indhold: Åndedrætsøvelser. Øvelser i svælgudvidelse og resonans, øvelser i holdning, registerudligning, artikulation, vokalegalisering, afspænding, legatosang og lign. Øvelser i salmesang. Rådgivning.

Kap. 5. Udvalgets vurderinger og kommentarer.

Nærværende forsøgsforslag er efter udvalgets opfattelse i overensstemmelse med anordning nr. 414 af 21. august 1975 om Pastoralseminariet.

De angivne fagformål og indholdsbestemmelser er bindende. Derimod er det de enkelte læreres opgave at udarbejde læseplaner (studieplaner), som godkendes af Pastoralseminariets direktion efter rektors indstilling.

Man har set bort fra opdelingen mellem "hovedfag" og "øvrige fag", jfr. anordningens § 3, stk. 1.

Fagene er samlet i grupper, men sådan at de enkelte fag stadig optræder som selvstændige fag. De enkelte faggrupper omfatter fag som er nært beslægtede, og mellem hvilke et fagsamarbejde kan være naturligt. Der er metodefrihed, hvilket også medfører, at man i de enkelte fag selv skønner, om et sådant samarbejde bør finde sted. Der kan også foregå fagsamarbejde mellem fag fra forskellige faggrupper. Metodefriheden indebærer frihed i valg af arbejds- og undervisningsformer. Valg af arbejds- og undervisningsformer afhænger i høj grad af den pågældende lærer og de studerende. Deltagelse i Pastoralseminariets kurser og semesterfag indebærer hjemmearbejde i et vist omfang.

Udvalget har overvejet et forsøg med en Pastoralseminarieordning, hvor kun få fag indgik, men til gengæld med større bredde og dybde. Det er imidlertid ikke lykkedes at nå frem til et forslag, der vandt tilslutning.

Man har dernæst drøftet enkelte ændringer i enkelte fag, og er nået til enighed om, at faget kateketik udvides med almen pædagogik og psykologi, også med henblik på, at den studerende kan erhverve sig en almen pædagogisk og psykologisk baggrund for at kunne undervise andre aldersgrupper i kristendom, endvidere at psykiatri som et led i forsøget indgår i et nærmere samarbejde med faget sjælesorg.

Hvad timetallet angår foreslås ikke store ændringer bortset fra kateketik, hvis samlede timetal øges fra 28 til 48. De øvrige timetalsjusteringer er kun små og medfører en samlet timetalsøgning på ialt 12.

Den samlede undervisningstid bliver 4 måneder. Undervisningen kan følges i alle fag under et, eller deles over flere semestre.

Vedrørende undervisningen i individuel tale- og sangundervisning påpeges betydningen af, at kommende præster lærer at afpasse Stemmemfunktionen efter akustikken i den pågældende kirke og de pågældende møderum.

Der kan indgå ekskursioner som et praktisk supplement til undervisningen. De studerendes deltagelse i ekskursioner, der går ud over det for faget normerede timetal, er frivillig. Andre ekskursioner (evt. flere dages studierejser) samt foredrag om relevante emner tilbydes i det omfang, der er mulighed herfor.

Der har været modstand i Pastoralseminariets lærerforsamling og blandt nogle studerende mod at svække kravet om obligatorisk deltagelse i undervisningen. Man peger bl.a. på, at samtalen er helt afgørende for Pastoralseminariets undervisning. Man peger yderligere på, at de enkelte fag har så få timer, at det vanskeligt giver mening at afløse en del af et fag.

Når udvalget alligevel peger på en forsøgsordning i et af de fire semestre med en afløsningsopgave eller en tentamen i nogle nærmere angivne fag, skyldes det dels, at man ser visse faglige muligheder gemt i et sådant forsøg, dels også at det har været et ofte udtalt ønske fra en række studerende og præster. Erfaringerne fra et sådant forsøg kan derefter give udvalget en mere sikker begrundelse for en endelig stillingtagen til dette spørgsmål.

Der gives lærerne særskilt vederlag for såvel bedømmelse af afløsningsopgave som tentamen. Man kan indstille sig til tentamen i et fag 3 gange i alt. I tvivlstilfælde vedrørende en afløsningsopgaves omfang og indhold ligger afgørelsen hos rektor.

Der foreslås en dispensationsordning, hvorefter studerende kan fritages fra undervisningen i enkelte fag, især når de kan dokumentere at have erhvervet kendskab til fagenes indhold gennem anden uddannelse, fx kordegneuddannelse eller læreruddannelse. Dispensationen gives af rektor. Dispensation fra undervisning i alle fag kan i særlige tilfælde gives af kirkeministeriet.

Den praktiske del af arbejdet på Pastoralseminariet (Kap.2.2) er styrket en del. Under de enkelte fag homiletik, liturgik, hymnologi og kateketik er der stillet bestemte krav om praktiske øvelser, der tilsigter at give den studerende en bredere erfaring.

Udvalget ønsker en styrkelse af praktisk teologi på universiteterne. Man ser gerne, at Pastoralseminariet aflastes, så den historisk-systematiske del af praktisk teologi i væsentlig grad afvikles, før studiet på Pastoralseminariet påbegyndes.

I anordning vedrørende Pastoralseminariet hedder det i § 1, at formålet er at give "en praktisk-teologisk uddannelse på videnskabeligt grundlag"¹. Det har været et problem for mange af Pastoralseminariets lærere at leve op til dette krav. De fleste lærere er timelærere og har deres fuldtidsarbejde et andet sted. Forslaget ønsker at forbedre vilkårene for lærernes undervisning, dels ved at give studieorlov, dels ved at skaffe en vis aflastning i hovedstillingen. Udvalget håber også ved en sådan ordning at tilskynde til, at der udarbejdes egnet lærerbogsmateriale i et langt større omfang end hidtil.

Praktikken efter Pastoralseminariet er frivillig, d.v.s. at det står kandidaten frit for, om hun/han vil gå ud i en praktikordning som hjælpepræst/turnuskandidat. Man er fuldt kvalificeret til at søge præstestilling uden at have deltaget i den ene eller den anden form for 5-måneders-praktik. Intet sogn og ingen præst kan iøvrigt pålægges forsøgspraktikordningen.

Når udvalget har peget på turnuskandidatordningen som den ene mulighed, skyldes det, at enkelte kandidater formentlig gerne vil vente med at lade sig ordinere, til de har været i nærmere kontakt med præstegerningen og med forholdene i et sogn.

Regulativerne udarbejdes, så de er afpasset efter forholdene i det pågældende sogn.

Der må ikke gives udtalelse fra præst eller menighedsråd vedrørende en praktikpræst eller en turnuskandidat.

Det må erkendes, at det bedste tidspunkt for praktikken ligger i perioden 1. januar - 31. maj. her er også de to praktikperioder anbragt. Den tredje praktikperiode ligger fra 1. juni - 31. oktober. Ulempen ved denne er soleklar, idet den bl.a. ligger inden for præsternes normale sommerferie. På den anden side giver det praktikanten særlige muligheder for at komme roligt i gang og fra starten at fordybe sig i en række basale forhold i præstegerningen. I slutfasen gives der så mulighed for at beskæftige sig med andre sider af præstegerningen.

Kandidaten ordineres almindeligvis af biskoppen i det stift, hvor den pågældende ansættes.

Der tilskyndes til, at praktikken foregår overalt i landet med henblik på at skaffe så brede forsøgsresultater som muligt.

En præst kan ikke have mere end 1 kandidat tilknyttet ad gangen, men fastansatte præster ved samme kirke kan i visse tilfælde have hver sin kandidat. Hjælpepræsten og turnuskandidaten er under tilsyn og vejledning af vedkommende præst. Hensigten er, at de pågældende deltager i arbejdet i videst muligt omfang under præstens ansvar. De 5 måneders praktik er tænkt som lære- og uddannelsestid.

Praktikanterne må således ikke bruges som ekstra arbejdskraft, og derved forhindre eller forsinke oprettelsen af nye stillinger.

Før kirkeministeriet iværksætter forsøgsordningen, bør forslaget sendes til høring hos biskopperne, Pastoralseminariets direktion, Pastoralseminariet, de teologiske fakulteter, præsteforeningens bestyrelse og bestyrelsen for landsforeningen af menighedsrådsmedlemmer.

Forsøgsrapporten forventes at bygge på skriftligt udarbejdet erfaringsmateriale fra praktikanter, praktikpræster, lærere på Pastoralseminariet og biskopperne.

Bilagsfortegnelse

- Bilag nr. 1. Anordning *nr.* 414 af 21. august 1975 om Pastoralseminariet .
- Bilag nr. 2. Vejledning af 1974 i studiet ved Pastoralseminariet .

Anordning om Pastorseminariet.

VI MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde Danmarks Dronning, gør vitterligt:

§ 1. Pastorseminariets formål er at give vordende præster i folkekirken en praktisk-teologisk uddannelse på videnskabeligt grundlag.

Undervisningen.

§ 2. Undervisningen finder sted i Århus og i København.

Stk. 2. Adgang til at deltage i undervisningen har teologiske studenter, normalt dog først efter to års studietid, teologiske kandidater samt efter kirkeministerens bestemmelse andre, som forbereder sig til præstegerning i folkekirken.

§ 3. Hovedfagene er: homiletik, kateketik, liturgik, pastorallære og kirkeret. De øvrige fag fastsættes af kirkeministeren efter indstilling fra direktionen og studieudvalgene.

Stk. 2. En undervisningsplan fastsættes af kirkeministeren efter indstilling fra direktionen og studieudvalgene.

Stk. 3. I forbindelse med de homiletiske og kateketiske øvelser skal deltagerne have lejlighed til i et vist omfang at prædike og til at undervise konfirmander. Endvidere skal deltagerne have lejlighed til at sætte sig ind i forskellige grene af kirkens og menighedens arbejde.

Stk. 4. Der kan efter derom af kirkeministeren fastsatte regler gives studenter eller kandidater adgang til i en kortere periode at følge en præst i hans gerning.

§ 4. Deltagelse i seminariets kurser er obligatorisk.

Stk. 2. Inden en teologisk kandidat kan modtage præstevielse, skal han forevise attest fra pastorseminariet for at have deltaget i seminariets undervisning.

Stk. 3. Under særlige omstændigheder kan der af kirkeministeren gives hel eller delvis fritagelse for deltagelse i undervisningen. Rektor kan efter indstilling fra vedkommende faglærer fritage for undervisningen i enkelte fag.

Direktion.

§ 5. Pastorseminariet ledes af en direktion bestående af:

- 1) biskoppen over Københavns stift,
- 2) biskoppen over Århus stift,
- 3) pastorseminariets rektor,
- 4) et medlem, udpeget af lærerkollegiet ved den af seminariets afdelinger, hvor rektor ikke er placeret.
- 5) et medlem, udpeget af det teologiske fakultetsråd ved Københavns universitet blandt de fast ansatte videnskabelige medarbejdere,
- 6) et medlem, udpeget af det teologiske fakultetsråd ved Århus universitet blandt de fast ansatte videnskabelige medarbejdere,
- 7) en teologisk student udpeget af det teologiske studenterråd i København,
- 8) en teologisk student udpeget af det teologiske studenterråd i Århus,
- 9) et af kirkeministeren udpeget medlem.

Stk. 2. Direktionen vælger formand af sin midte og fastsætter selv en forretningsorden.

Rektor.

§ 6. Rektor skal have bestået teologisk embedseksamen ved et dansk universitet og iøvrigt opfylde betingelserne for at kunne ansættes som præst i folkekirken.

Stk. 2. Rektor leder undervisningen, der varetages af ham selv og et antal lærere, ansat af kirkeministeren efter indstilling fra direktionen og vedkommende studieudvalg.

Studieudvalg.

§ 7. Der vælges ved hver af pastoralseminariets afdelinger et studieudvalg bestående af:

- 1) afdelingens lærerrepræsentant i direktionen,
- 2) 2 lærere, valgt af afdelingens lærerforsamling for to semestre,
- 3) 2 studerende, valgt af og blandt de studerende for et semester og
- 4) vedkommende studenterråds repræsentant i direktionen.

Stk. 2. Afdelingens lærerrepræsentant i

direktionen er formand for studieudvalget, der selv fastsætter en forretningsorden.

§ 8. Studieudvalget forhandler spørgsmål vedrørende undervisningens praktiske tilrettelæggelse ved vedkommende afdeling. Opnås der ikke enighed, kan hvert af udvalgets medlemmer forlange sådanne spørgsmål forelagt direktionen, hvis afgørelse er endelig.

Stk. 2. Studieudvalget kan begære spørgsmål vedrørende undervisningen iøvrigt, herunder undervisningsplanen og studievejledninger, optaget til behandling på direktionens møder. I sager, der ikke rejses af studieudvalget, indhentes dettes erklæring.

Stk. 3. Studieudvalget udtaler sig om besættelse af lærerstillinger og kan afgive indstilling om oprettelse og nedlæggelse af stillinger ved vedkommende afdeling.

Ikrafttræden.

§ 9. Anordningen træder i kraft fra den 1. september 1975. Fra samme tidspunkt ophæves anordning nr. 29 af 10. februar 1969 angående pastoralseminariets ordning.

Givet på Fredensborg slot, den 21. august 1975.

Under Vor Kongelige Hånd og Segl.

MARGRETHE R.

Jørgen Peder Hansen.

VEJLEDNING I STUDIET VED
PASTORALSEMINARIET

Udgivet af Pastoreeminariets direktion 1974.

F O R M Å L   O G   F A G

Som det fremgår af § 1 i anordningen om Pastoralseminariet er dat Pastoralseminariets formål at give vordende præster en praktisk-teologisk uddannelse på videnskabeligt grundlag. Endvidere gives undervisning i en række ikke-teologiske fag, der ligeledes sigter mod den praktiske udøvelse af præstegerningen.

I henhold til anordningens § 5 og Kirkeministeriets skrivelse af 26. aug. 1969 undervises for tiden i følgende fag:

Homiletik, Kateketik, Liturgik, Pastorallære, Kirkeret, Hymnologi, Kirkebogsføring, Kirkelig tale og læsning, Kirkemusik, Massesang, Psykiatri, Sjælesorg samt Sociallære og diakoni. Undervisningen gives dels som semesterundervisning, dels i et januarkursus.

Regler for deltagelse i undervisningen, indskrivning m.v.

Anordningens § 7 indeholder de gældende regler for adgang til at deltage i Pastoralseminariets undervisning. Undervisningen kan både i januarkurset og i semesteret følges i alle fag under ét eller deles over flere kurser hhv. semestre.

Deltagelse i undervisningen er obligatorisk, jvf. anordningens §§ 5 og 8» således at fravær uden særlig grund, f.eks. sygdom (men ikke eksamenslæsning) vil kunne bevirke, at attest for deltagelse ikke kan udstedes.

Kandidater, som deltager i semesterkurserne, kan opnå SU og lån efter samme regler som studenter. Studenter, der har fulgt undervisningen inden kandidateksamen, kan med henblik på SU få medregnet det semester, der er medgået hertil i den samlede studietid ved det teologiske fakultet.

Tilmelding til undervisningen finder sted på følgende måde:

Tilmelding til januar-kurserne: skriftlig eller mundtlig senest den 15. dec. med oplysning om navn, adresse, CPR-nr. samt studietrin.

Tilmelding til semesterkurserne: senest hhv. 20. jan. og 20. aug. Samme oplysninger som ovf. Desuden oplysning om valg af fag.

Stemmeprøve

Studerende eller kandidater, der indskriver sig på Pastoralseminariet, skal deltage i den af Pastoralseminariet eller det teologiske fakultet

arrangerede stemtneprøve, der normalt afholdes i begyndelsen af hvert semester.

For syge og utrænede stemmer og med henblik på ophjælpning af talefejl kan tilbydes speciel tale- og/eller sangundervisning uden for det normale timetal eller behandling ved lægeautoriseret talepædagog på Statens institut for talelidende.

U N D E R V I S N I N G E N

a) ALMENT

Pastoralseminariets undervisningsfag er dels kursusfag i januar, dels semesterfag, dels obligatoriske fag, dels fag, der gives som tilbud. Følgende oversigt viser den for tiden gældende fordeling samt det for kursusfagene saralede timetal og det for semesterfagene ugentlige timetal. Semestrenes omfang følger universitetssemestrene. Et semester regnes at omfatte mindst 14 uger.

Obligatoriske fag (K = Kursus, S = Semesterfag)

Homiletik (s)	4 timer ugtl.
Kateketik (s)	2 timer ugtl.
Liturgik (S)	2 timer ugtl.
Pastorallære (S)	1 time ugtl.
KirkeretfS (Kbh.)	20 timer pr. sem
(K Århus)	•' pr. kursus
Hymnologi (s)	1 time ugtl.
Kirkebogsføring (K)	10 timer
Kirkelig tale og læsn.(K)	12 timer Kbh., 8 timer Århus
Kirkemusik (K)	12 timer
Psykatri (K)	15 timer Kbh., 14 timer Århus
Sjælesorg (S Kbh.)	34 timer Kbh.,
(K Århus)	12 timer Århus
Sociallære og diakoni(K)	12 timer (+ ekskursioner)

Tilbudsfag

Messesang (s)	ca. 15 timer i alt
Sang- og stemmeundervisning	(se ovf.)

Undervisningarormen

Undervisningsformen er - efter faglærerens skøn - forelæsninger eller øvelser og samtaler med indledende oplæg eller på grundlag af passende litteratur.

Ved undervisningens **begyndelse** fremlægger faglæreren en videst muligt detailleret plan for undervisningsforløbet.

Deltagelse i Pa.storalneminariets kurser og semesterfag indebærer hjemmearbejde i et vist omfang.

Der kan indgå ekskursioner som et praktisk supplement til **undervisningen**. De studerendes deltagelse i ekskursioner, der går ud over det for faget nornerede timetal, er frivillig. - Andre ekskursioner (evt. flere **dages-**studierejser) samt foredrag om relevante emner tilbydes i det omfang, der er mulighed for.

5) DE ENKELTE FAGS INDHOLD OG FORMÅL

Homiletik

Århus

Principiel homiletik (**3** timer).

Der gennemgås hovedpunkter af prædikenens historie ud fra typologiske og **idéhistoriske** synspunkter. Forkyndelsens generelle og aktuelle problematik drøftes. Undersøgelsen forløber i tre faser:

- 1) Hvorfor skal der prædikes? (Systematisk homiletik)
- 2) Hvad skal der prædikes? (Material homiletik)
- 3) Hvordan skal der prædikes? (Formal homiletik)

Tillige analyseres nyere trykte eller båndindspillede prædikener.

Praktisk homiletik (1 time)

De studerende indleverer hver tre prøveprædikener, mindst to af disse prædikener bør være holdt ved en offentlig gudstjeneste. Hvis det kan overkommes, mangfoldiggøres alle prædikenerne til kritisk vurdering af de studerende og af læreren i faget, som i alle tilfælde giver en skriftlig vurdering. Hvis antallet af prøveprædikener nødvendiggør det, får den ene af hver deltagers prædikener kun denne sidstnævnte vurdering.

Principiel homiletik (2 timer).

Den systematiske og den materiale homiletik behandler eksegetiske og **systematisk-teologiske** emner med henblik på udlægning af bibelske tekster under særlig hensyntagen til aktuel teologisk problemstilling og til spørgsmål om aktualiserende "oversættelse" af teksterne. Baggrunden for dette arbejde er gennemgang af - eller henvisning til - relevante afsnit af prørdikenena historie.

Praktisk homiletik (2 timer).

Indledende behandles problemer i forbindelse med prædikenens forberedelse og fremføielse. Iøvrigt gennemgås tre **prøveprædikener** fra hver studerende. Iundat to af disse prædikener bør være holdt ved en offentlig gudshjeneste, Hvis det kan overkommes, mangfoldiggøres alle prædikenerne til kritisk vurdering af de studerende og af læreren i faget, som i alle tilfælde giver en skriftlig vurdering. Hvis antallet af prøveprædikener nødvendiggør det, får den ene af hver deltagers prædikener kun denne sidstnævnte vurdering.

(At oversigterne er lidt forskellige for de to afdelinger skyldes, at timetalsfordelingen er forskellig i København og Århus).

Kateketik.

Konfirmationens aktuelle muligheder og teologiske aspekter gennemgås. Der gives indføring i nutidig pædagogisk debat angående undervisningsmetoder og forsøgsordninger, og deltagerne udarbejder ud fra deres egne pædagogiske og teologiske forudsætninger formålsformulering, læseplan og undervisningsmodeller.

Endvidere skal der gives de studerende lejlighed til at deltage i religionsundervisning i en skole eller i konfirmandundervisning.

Liturgik.

Der undervises i gældende folkekirkelig liturgi for højmesse og andre gudstjenester samt ritualer for kirkelige handlinger. Disse ordninger gennemgås under hensyntagen til den historiske baggrund og gudstjenestens teologi. I det omfang det er muligt inddrages relevante hovedtyper af andre kristne kirkers liturgi.

I undervisningen inddrages tillige aktuel teologisk debat vedr. gudstje-

neston og diskussion af nyere revisionsforslag. Der kan evt« suppleres med praktisk indøvelse af ritualer.

Pastorallære.

Under Pastorallære **behandles** emner vedr. de af præstens funktioner, som ikke omfattes af de i nærværende plan omtalte specielle fag. Desuden omfatter faget emner, som kan sammenfattes under betegnelsen samtidskund-skab, og SOM er baggrundsfag for en væsentlig del af **Pastoralseminariets** øvrige undervisning.

Efrer en indledende genoptagelse af systematisk-teologiske emner som "embede" og "ordination" med henblik på arbejdet som præst i folkekirken, forsøges en analyse af den aktuelle baggrund for dette arbejde med drøftelse af, hvad der kan lægges i udtryk som "sæcularisering", "tidens kulturelle og religiøse præg", "ukirkelighed", "alt er politisk" osv og af, hvorledes disse og evt. andre emner drejer sig om facts, som er en udfordring til præstens arbejde.

Endvidere arbejdes med principielle praktik-problemer under overskriften: "Folkekirken en kirke?" Den stående diskussion om, hvorledes forskelligt kirke- og menighedssyn har forskellige konsekvenser for præstens - og evt. menighedens - funktioner, søges taget op til konstruktiv drøftelse.

Endelig behandles konkrete emner som børnegudstjenester og/eller søndagsskole, menighedsmøder, "husbesøg", redaktion af kirkeblad o.l.

Kirkeret.

Formålet er at give deltagerne et kendskab til

a) de love og bestemmelser, præsterne i deres embede skal administrere, bl.a. lovgrundlaget for kirkebogsføringen (navne-, ægteskabs-, adoptions- og begravelseslovgivningen samt konfirmationsanordningen),

b) de specielt for folkekirken og dens personel gældende love og bestemmelser på grundlag af dispositionen i Aug. Roesens: Dansk Kirkeret.

Hymnologi.

Efter en introduktion til Den dajiske Salmebog med en redegørelse for dens forgængere siden reformationen foretages en kritisk undersøgelse over udvalgte salmer fra forskellige epoker, herunder evt. salmer, der ikke er optaget i Den danske Salmebog, Det gennemføres kirkehistoriske, æstetiske, dogmatiske og liturgiske fortolkninger og vurderinger af salmer og

søges opstillet synspunkter for bedømmelse af en salmes kvalitet. Der gives lejlighed til øvelser i at vælge salmer til gudstjenesten, ligesom der orienteres om salmebrug til kirkelige handlinger, til sjælesorg og undervisning.

Kirkebogaføring.

Formålet er at orientere og indøve de studerende i kirkebøgernes indretning og gennemgå xegierne for deres førelse samt i at udfærdige attester og de fornødne indberetninger.

Een til grund for kirkebogsføringen liggende lovgivning gennemgås under faget Kirkeret.

Kirkelig tale og læsning.

Formålet er gennem forskellige former for oplæsning og foredrag at opøve stemmens brug med henblik på akustisk forskellige kirkerum samt at lære de studerende at opfylde de krav, der stilles til talens og læsningens tydelighed.

Misbrugte eller syge stemmer henvises til behandling som angivet under stemmeprove.

Kirkemusik

Formålet er at give de studerende, der som præster vil få ansvar i kirkemusikalske spørgsmål, herunder valget af salmemelodier, en indføring i kirkemusikkens historie, æstetik og aktuelle problematik. Den danske salmesangshistorie fra Hans Thomissøns salmebog til Den danske Koralbog gennemgås på grundlag af eksempler fra sidstnævnte. Ved eksempler fra gramme fon og bånd omtales endvidere hovedværker fra den eenstemmige og flerstemmige kirkemusik, ligesom der behandles emner vedr. orgler, orgelmusik og korsang ved gudstjenesten.

Messesang.

Formålet med undervisningen i faget er at sætte vordende præster i stand til at udføre den liturgiske sang i den danske folkekirke. Der gennemgås fundamentale ord-tone-problemer og i form af øvelser indøves gudstjenestens messemelodier. Ved prøver i en eller flere kirker gives indtryk af de krav, som kirkerummet stiller til stemmefunktion og tekstlig tydelig-

hed. Sanglig medhjælp til undervisningen i individuel stemmebrug anvendes i fornødent omfang.

Psykatri.

Formålet er at give teologer en orientering om sygt og unormalt sjæleliv, så de får baggrund for at forstå psykologiske mekanismer hos således belagtede mennesker og hjælp til at undgå alvorlige fejl i samtaler med dem. Pastoral sjælesorg søges belyst ud fra sygehistorier, hvor patienterne behandles eller er behandlet med psykoterapi.

Undervisningens indhold er en gennemgang af grænseområder mellem normalt og unormalt følelses-, tanke og adfærdsliv, og en gennemgang af de hyppigst forekommende sindssygdomme, neuroser, psykopatier samt åndssvaghed og speciel evnedefekt.

Desuden aflægges evt. besøg på psykiatrisk hospital.

Sjælesorg.

Formålet er at give en indføring i den kirkelige sjælesorg, delss som evangelieforkyndelse, dels som rådgivning.

Vedrørende pastoralrådgivning gives vejledning i samtaleteknik og -metodik, i særlig grad vedr. samtaler med syge, mægling mellem ægtefolk og anden personlig rådgivning.

Relationerne mellem kirkelig sjælesorg, religionspsykologi og psykologisk terapi diskuteres.

Der oplyses om gældende retsregler for udøvelse af sjælesorg.

Sociallære og diakoni.

Formålet er del3 at give de studerende kendskab til den kirkelige diakoni principielt, historisk og institutionelt eet i sammenhæng med samfundets sociale udvikling, dels at orientere om sociale hjælpeforanstaltninger, som præsten vil kunne møde i sin embedsvirksomhed. Ved institutionsbesøg gives indblik i institutionelle udformninger.

Endvidere drøftes det moderne samfunds holdning til afvigere af enhver art.

